

Välfärdsområdesstyrelsen 03.02.2025 § 8

§ 8

Utlåtande till social- och hälsovårdsministeriet om regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård och 20 § i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård

Beredning och upplysningar (fornamn.efternamn@luvn.fi):
Paananen Markus

Beslutsförslag

Välfärdsområdesdirektör Svahn Sanna

Välfärdsområdesstyrelsen beslutar lämna följande utlåtande till social- och hälsovårdsministeriet:

Västra Nylands välfärdsområde anser att den nivå av hälsovårdstjänster som säkerställs för papperslösa av den nuvarande lagstiftningen är ändamålsenlig och att lagarna om ordnande av social- och hälsovård samt gränsöverskridande hälso- och sjukvård bör förbli oförändrade.

I december 2022 antog riksdagen en lagändring som utökade papperslösas rättigheter till att, utöver akuta vårdtjänster, även omfatta nödvändig hälso- och sjukvård. Om den nu föreslagna lagändringen godkänns, kommer rätten till nödvändiga hälso- och sjukvårdstjänster att begränsas till de grupper av papperslösa som specifikt anges i lagen, vilket innebär en återgång till den rättsliga situation som rådde före 2023.

Enligt propositionen ska hälso- och sjukvårdspersonal kunna avgöra när det rör sig om en icke-akut men nödvändig vårdinsats, vars uteblivande skulle vara uppenbart oskäligt eller äventyra en annan persons eller befolkningens hälsa. Denna bestämmelse lägger ett stort ansvar på enskilda vårdgivare och kan leda till komplexa gränsdragningar och tolkningsproblem. Att skilja mellan akut, icke-akut och nödvändig vård är inte entydigt, och en tydlig definition av vad som utgör nödvändig vård saknas. Dessutom är det svårt att bedöma en individs vistelsetid i landet med tanke på ärendets karaktär.

Välfärdsområdets ståndpunkt är att även personer som vistas olagligt i landet bör ha tillgång till vård för kroniska sjukdomar. Bristen på nödvändig icke-akut vård kan leda till att akut vård blir nödvändig, vilket inte bara medför mänskligt lidande utan också kan resultera i högre kostnader än om sjukdomen hade behandlats i tid. Genom att erbjuda nödvändig icke-akut vård kan man förhindra att sjukdomar utvecklas till ett stadium som kräver kostsam specialistvård. Att undanhålla sådan vård för personer med kroniska sjukdomar riskerar att leda till fler svåra, svårbehandlade och kostsamma sjukdomsfall.

En positiv aspekt av regeringens proposition är att den särskilt beaktar barns och gravida personers situation.

Ett av propositionens syften är att trygga statens ekonomi och den offentliga hälso- och sjukvårdens bärkraft. Enligt uppskattningar finns det i Finland mellan 3 000 och 10 000 papperslösa, varav de flesta bor i huvudstadsregionen. De totala kostnaderna för papperslösas hälso- och sjukvård beräknas uppgå till cirka en miljon euro, och år 2023 ersatte FPA välfärdsområdena med cirka 300 000 euro. I relation till välfärdsområdenas totala finansiering utgör dessa kostnader en marginell utgiftspost.

I den föreslagna lagändringen blir fastställandet av en individs rättsliga status avseende vistelsen i landet en central faktor vid bedömningen av ansvaret för hälso- och sjukvård. Enligt förslaget förutsätts att hälso- och sjukvårdspersonal, vid sidan av att bedöma vårdbehov och rätt till vård, också ska kunna avgöra individens uppehållsstatus. Detta innebär att personalen skulle behöva ha kännedom om vilken typ av uppehållstillstånd eller skyddsstatus personen har beviljats av Migrationsverket, i vilket skede en eventuell ansökningsprocess befinner sig, samt om exempelvis ett verkställighetsförbud från Högsta förvaltningsdomstolen har meddelats gällande ett beslut från en lägre instans – ett beslut som i så fall skulle ge personen rätt till mottagningstjänster. Även frågan om huruvida personen har fått ett inreseförbud skulle behöva beaktas. Hälso- och sjukvårdspersonalen saknar emellertid både den kompetens och de registeruppgifter som krävs för att göra en sådan bedömning, förutsatt att sådana uppgifter överhuvudtaget finns tillgängliga i tillräcklig omfattning.

Vidare föreslås att lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård förtydligas, så att Folkpensionsanstalten även i framtiden ersätter välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen för vård som ges till medborgare från tredjeländer som vistas olagligt i landet. De kostnader som ersätts av Folkpensionsanstalten bör även omfatta patientavgifter, som enligt nuvarande praxis debiteras även från personer utan betalningsförmåga. Detta leder till onödiga individskostnader och ökar den administrativa bördan för den offentliga hälso- och sjukvården. En ytterligare utmaning gäller identifieringen av olika klientgrupper (56 a § och 56 b §) vid tidsbokning och i det praktiska vårdarbetet. En effektivare lösning skulle kunna vara att införa en enkel verifieringsmetod, exempelvis genom att ett tillfälligt uppehållstillstånd utfärdat av en finsk myndighet kan kontrolleras smidigt.

Behandling

Under behandlingen lämnade ledamot Juvonen följande ändringsförslag, som ordförande Laiho understödde:

”Jag föreslår att välfärdsområdesstyrelsen beslutar lämna följande utlåtande till social- och hälsovårdsministeriet:

Västra Nylands välfärdsområde stödjer begränsningen av de icke-akuta hälso- och sjukvårdstjänster som erbjuds tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet i enlighet med regeringens proposition.

I december 2022 antog riksdagen en lagändring som utökade papperslösas rättigheter till att, utöver akuta vårdtjänster, även omfatta nödvändig hälso- och sjukvård. Om den nu föreslagna lagändringen godkänns, kommer rätten till nödvändiga hälso- och sjukvårdstjänster att begränsas till de grupper av papperslösa som specifikt anges i lagen, vilket innebär en återgång till den rättsliga situation som rådde före 2023 i frågan om vuxna tredjelandsmedborgare. Enligt propositionen ska hälso- och sjukvårdspersonal kunna avgöra när det rör sig om en icke-akut men nödvändig vårdinsats, vars uteblivande

skulle vara uppenbart oskäligt eller äventyra en annan persons eller befolkningens hälsa.

En positiv aspekt av regeringens proposition är att den särskilt beaktar barns och gravida personers situation. Ett av propositionens syften är att trygga statens ekonomi och den offentliga hälso- och sjukvårdens bärkraft. Enligt uppskattningar finns det i Finland mellan 3 000 och 10 000 papperslösa, varav de flesta bor i huvudstadsregionen. De totala kostnaderna för papperslösas hälso- och sjukvård beräknas uppgå till cirka en miljon euro, och år 2023 ersatte FPA välfärdsområdena med cirka 300 000 euro. Dessutom utgör socialservicen som ges till dem mångdubbla kostnader. I en situation där betydande kostnadsbesparingar krävs för social- och hälsovårdstjänster som finansieras med offentliga medel, branschen lider av kronisk arbetskraftsbrist och behovet av tjänster ökar i takt med att befolkningen åldras, är det motiverat att undersöka hur långt de offentliga medlen räcker.

I den föreslagna lagändringen blir fastställandet av en individs rättsliga status avseende vistelsen i landet en central faktor vid bedömningen av ansvaret för hälso- och sjukvård. Utgångspunkten måste vara att en utlänning som vistas i Finland ska kunna bevisa sin identitet för att kunna använda offentliga tjänster, och om inget bevis presenteras kan det inte antas att personen trots detta lagligen vistas i landet och har rätt till de hälso- och sjukvårdstjänster som organiseras av den offentliga sektorn. Om detta upplevs som problematiskt i praktiken är det motiverat att undersöka möjligheten att utöka social- och hälsovårdspersonalens rätt till information från andra myndigheters register i den mån det är nödvändigt för att fastställa ansvaret för att organisera hälso- och sjukvården.

Vidare föreslås att lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård förtydligas, så att Folkpensionsanstalten även i framtiden ersätter välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen för vård som ges till medborgare från tredjeländer som vistas olagligt i landet. De kostnader som ersätts av Folkpensionsanstalten bör även omfatta patientavgifter, som enligt nuvarande praxis debiteras även från personer utan betalningsförmåga. En lösning för att identifiera den aktören som svarar för kostnaderna skulle kunna vara att införa en enkel verifieringsmetod, exempelvis genom att ett tillfälligt uppehållstillstånd utfärdat av en finsk myndighet kan kontrolleras smidigt.

Ordföranden förklarade diskussionen avslutad. Eftersom ledamot Juvonens ändringsförslag inte kunde godkännas enhälligt konstaterade ordföranden att det förrättas omröstning.

De som understödde föredragandens beslutsförslag skulle rösta "JA". De som understödde ledamot Juvonens ändringsförslag skulle rösta "NEJ".

Vid omröstningen fick föredragandens beslutsförslag 8 JA-röster och ledamot Juvonens ändringsförslag 8 NEJ-röster.

JA röstade första vice ordförande Värmälä, andra vice ordförande Rehn-Kivi samt ledamöterna Hukari, Kokko, Lassus, Pajuoja, Räsänen och Wickström.

NEJ röstade ordförande Laiho och ledamöterna Juvonen, Laakso, Pelkonen, Piirtola, Sahiluoma, Uusitalo och Vehmanen.

Eftersom rösterna var jämnt fördelade, avgör ordförandens röst. Eftersom ordföranden röstade "NEJ", konstaterade ordföranden att välfärdsområdesstyrelsen godkände ledamot Juvonens ändringsförslag.

Personaldirektör Sarekoski avlägsnade sig från sammanträdet under behandlingen av detta ärende kl. 13.18.

Beslut

Välfärdsområdesstyrelsen godkände ledamot Juvonens ändringsförslag.

Redogörelse

I regeringens proposition om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård samt 20 § i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård föreslås att välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen inte längre ska vara lagstadgat skyldiga att, utöver akuta vårdinsatser, tillhandahålla nödvändiga icke-akuta hälso- och sjukvårdstjänster för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet. Detta enligt den definition som anges i punkt 27 i 3 § i den föreslagna utlänningslagen (RP 143/2024 rd).

Dock ska välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen fortsatt ska erbjuda nödvändig icke-akut vård för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet, baserat på en individuell medicinsk bedömning. Vård ska ges om underlåtenhet att tillhandahålla den bedöms vara uppenbart oskälig med hänsyn till personens hälsotillstånd eller skada, eller om utebliven vård allvarligt skulle äventyra en annan persons eller befolkningens hälsa.

Vidare ska välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen, i enlighet med nuvarande praxis, fortsatt tillhandahålla graviditetsrelaterad hälso- och sjukvård för personer som vistas olagligt i landet.

Dessutom föreslås att välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen även framöver ska erbjuda barn som vistas olagligt i landet de hälso- och sjukvårdstjänster som är nödvändiga, i samma omfattning som för övriga invånare i välfärdsområdet.

Vidare föreslås att lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård förtydligas, så att Folkpensionsanstalten även i framtiden ersätter välfärdsområdena, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen för vård som ges till medborgare från tredjeländer som vistas olagligt i landet.

Behörighet

Enligt 42 §, punkt 24 i förvaltningsstadgan ska välfärdsområdesstyrelsen besluta om givande av utlåtanden i viktiga frågor som gäller hela välfärdsområdet.

Bilaga

Tilläggsmaterial

- Lausuntopyyntö, Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, hallituksen esitys laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain

ja rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n
muuttamisesta

För kännedom

Verkställighet

Beslutshistoria